

Duygusal Zekanın Sosyal Destek Algısı Üzerindeki Etkisi: Öz Yeterlik İnancının Aracı Rolü

Yrd. Doç. Dr. Kubilay ÖCAL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi
ve Spor Öğretmenliği Bölümü
kubilay@mu.edu.tr

Arş. Gör. Ender ŞENEL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi
ve Spor Öğretmenliği Bölümü
endersenel@mu.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sosyal destek algıları, genel öz yeterlik inançları ve duygusal zekâ düzeylerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümünde öğrenim gören 1. 2. 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden 291 kişi oluşturmaktadır.

Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında Pearson Correlation testi, Independet t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca bir model hipotez edilmiştir. Hipotez edilen modelin uygunluğunun belirlenmesi için AMOS programında doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır.

Araştırmada, kadın öğrencilerin duygusal sosyal destek algıları erkeklerinkinden daha yüksektir ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır Diğer boyutlarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. Duygusal değerlendirme alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Pozitif duygusal yönetim ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Empatik duyarlılık alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Duyguların olumlu kullanımı alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Duygusal değerlendirme alt boyutu ile duygusal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Duygusal değerlendirme alt boyutu ile araçsal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Genel öz yeterlik inancı ile duygusal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Genel öz yeterlik inancı ile araçsal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon. Araştırmada hipotez edilen modelin iyi uyuma sahip olduğu bulunmuştur ve model kabul edilmiştir. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor alanında öğrenim gören öğrencilerinin daha fazla sosyalleşeceği uygulamalı derslerin müfredatlar içerisine dahil edilmesi ve duygusal zeka temelli öğrenme ortamlarının düzenlenmesi genel öz yeterlik inançlarını ve sosyal destek algılarını artıracığı söylenebilir..

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, duygusal zeka, sosyal destek algısı, öz yeterlik

The Effect of Emotional Intelligence on Perceived Social Support: The Mediator Role of General Self-Efficacy Belief

Abstract

The aim of this study is to evaluate social support perception, general self-efficacy beliefs and emotional intelligence levels of students studying in school of physical education and sport. Sample of the study was the first, second, third and fourth grade students in the departments of physical education and sport teacher education, coaching education, sport management, and recreation in school of physical education and sport at Mugla Sitki Kocman University.

Data was analyzed in SPSS 22.0 by using Pearson Correlation test, Independent t-test. Furthermore, a model was hypothesized. Confirmatory Factor Analysis was used to determine the fit indices of the hypothesized model in AMOS (Analysis of Moment Structure).

Positive correlations were found between general self-efficacy and emotional appraisal, positive regulation, emphatic sensitivity, and positive utilization, also between emotional support and emotional appraisal. Similarly, positive correlations were found between instrumental support and emotional appraisal and also between general self-efficacy and emotional support, instrumental support. Hypothesized model was found to be have good fit indices and accepted. It can be concluded that including practical courses in which students studying physical education and sport can find opportunity to socialize more into curriculum and regulating emotional intelligence based learning environment will increase the general self-efficacy beliefs and social support perception.

Keywords: Physical education, emotional intelligence, perceived social support, self-efficacy.

1. Giriş

Gelişim, olgunlaşmayı da içerisinde barındıran kişinin hayat boyu geçirdiği değişiklikleri anlatır (Bacanlı, 2007). Gelişim söz konusu olduğunda, beden eğitimi ve sporun kişinin gelişimine yaptığı katkı göz ardı edilemez. Tamer ve Pulur (2001), beden eğitiminde eğitimin diğer alanlarından farklı olarak hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenmenin esas alındığını belirtmiştir.

Beden eğitimi, kişinin fiziksel hareketlere katılarak davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitiminin amaçları doğrultusunda değişim meydana getirme sürecidir (Tamer ve Pulur, 2001). Beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, ruhsal, duygusal, sosyal, zihinsel gelişimi için günümüz eğitim sisteminde önemli yer tutmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersleri bireylerin fiziksel aktiviteler içerisinde yer alarak hem sosyal yönlerini geliştirebildikleri hem de zihinsel olarak gelişim gösterdikleri derslerdir.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulları beden eğitimi ve spora katkı yapacak bireylerin gelişimini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çeşitli alanlarda bireylerin gelişimine önem vermektedir. Bu bireylerin gelişiminde

çeşitli sosyal ve zihinsel faktörlerin incelenmesi faydalı olacağı düşünülebilir. Duygusal zeka, genel öz yeterlik inancı ve sosyal destek algısı beden eğitimi ve spora katkı sağlayacak bireylerin yetiştirilmesinde önemli faktörler olabilir.

İnsan beyni kültürler arasında aynı temel yapıya sahiptir. Tüm insanlar, çevreleri aracılığıyla yönlenmek ve hareket etmek için duygusal ve kas-iskelet sistemlerden faydalanırlar. Benzer şekilde, karşılaştıkları çeşitli tecrübeleri anlamak ve onlara anlam vermek için düşünce ve duyguların bir karışımını kullanırlar. Tüm insanlar sosyal sistemler içerisinde çalışır ve yaşarlar, nasıl daha etkili şekilde yönlendireceklerini, takip edeceklerini ve birlikte işleri nasıl yoluna koyacaklarını anlama ihtiyacı duyarlar (McKee, Johnston, Mwelwa ve Rotondo, 2009).

Duygusal zekâ faktörünü bakıldığında Mayer ve Salovey'e (1997) duygusal zekânın, doğru bir şekilde kavrama, duygulara değer biçme ve duyguları ifade etme yeteneği, düşünceleri rahatlattığında hislere erişme ve/veya onları oluşturma yeteneği, duyguyu ve duygusal bilgiyi anlama yeteneği, zekâ ve duygu gelişimini teşvik etmek için duyguları düzenleme yeteneğini içerdiğini belirtmektedir. Salovey ve Mayer'e göre (1990), duygusal zekâ, kişinin kendisinin ve başkalarının hislerini ve duygularını izlemek, bunlar arasında fark gözetmek, başkalarının düşünce ve etkinliklerine rehberlik etmek için bu bilgiyi kullanmaktır.

EQ kavramı, zekanın geleneksel ölçüm olan IQ'nun çok dar olduğunu, ne kadar başarılı olduğumuzu dikte etmeye yardım eden davranışsal ve karakter elementler gibi daha geniş duygusal zeka alanları olduğunu tartışmaktadır. Yetenek testlerine ek olarak, duygusal zeka bu nedenle işe alma görüşmelerinde ve seçim işlemlerinde önemli bir bölümdür (Carter, 2009).

Duygusal zekâ kavramının yanı sıra öz yeterlik kavramı da eğitim alanında üzerinde çok durulan bir faktördür. Öz yeterlik, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel diğer adı ile sosyal öğrenme kuramı ile ortaya çıkan bir kavramdır. Albert Bandura, insanın uyum sağlamada ve değişiminde bilişsel, başkası ile yapılan, öz düzenleyici ve öz düşüncelerle ilgili süreçlere uyan insan işlevselliği ile ilgili bir görüş ileri sürmüştür (Bandura, 1986 akt. Schunk ve Pajares, 2010). Bu bakış açısına göre, insan düşünce ve eylemi, kişisel, davranışsal ve çevresel etkiler arasındaki dinamik etkileşimlerin bir ürünü olarak görülmektedir (Schunk ve Pajares, 2010). Mulholland ve Wallace (2001) öz yeterlik kavramının kişinin verilen kazanımları üretmesi için gerekli olan etkinlikleri uygulama ve organize etme becerilerine olan inancı ifade ettiğini belirtmiştir.

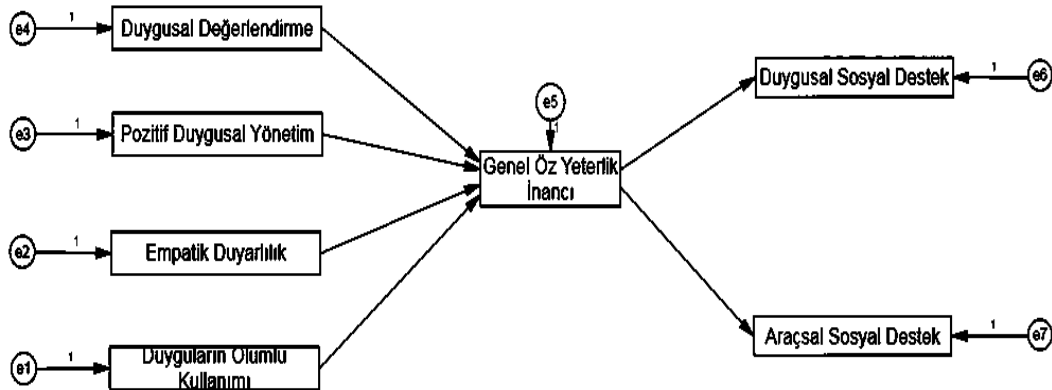
Algılanan öz yeterlik davranışsal ortamların seçimini etkilemektedir. Zorlayıcı olabilecek durumlarla başa çıkma yeteneklerini muhakeme ettiklerinde aktivitelere katılırken, insanlar tehditkâr durumlardan korkar ve onlardan sakınma eğilimi gösterirler (Bandura, 1977). Öz yeterliği yüksek olan bireyler zorlayıcı durumlardan sakınmazlar.

Öz-yeterlik inançları insan başarılarını artırır. İnsanların yaptığı seçimlerin ve peşinde oldukları etkinliklerin üzerinde etkisi vardır. Bireyler rahat ve yeterli hissettikleri aktiviteleri ve görevleri seçme eğilimindedirler, fakat bunun tersi olduğu durumlardan sakınırlar. İnsanlar, etkinliklerinin arzu edilen sonuçlara ulaşacağına inanmazsa, bu etkinliklerle meşgul olmak için çok az isteğe sahip olmaktadır (Schunk, Pajares, 2010).

Sosyal destek kavramı, ilişkisel ortamın bir şeklidir (House, Umberson ve Landis, 1998). Sosyal destek, bireylerin kendilerine değer verildiği, saygı duyulduğuna ve sevildiğine dair bilgiler veren, bireylere hayatın stres oluşturan etkenleri ve zorlukları ile başa çıkmaları için yardım eden bilgidir (Schwarzer ve Buchwald, 2004). Sosyal destek, bireyin ruhsal ve fiziksel sağlığına olumlu etkileri yanında, akademik yaşantılar üzerindeki etkilerinden dolayı da önemli bir araştırma konusudur (Kapkıran ve Özgüngör, 2009).

Duygusal zeka, öz yeterlik ve sosyal destek algısı kavramların sosyal ve psikolojik yapılar olması, beden eğitimi ve sporun sosyal yapısı göze alındığında bireylerin eğitim ve iş hayatlarında başarılı olmaları için bu özelliklerin kazanılmasının önemli olacağı, duygusal zekanın öz yeterlik ve sosyal destek algısı üzerindeki yordama gücünün araştırılmasının beden eğitimi ve sporda yeni programlar geliştirilirken bu faktörlerin göz önüne alınarak eğitimde etkin sonuçların doğacağı düşünülerek bir model öne sürülmüştür. Bu modele göre duygusal zeka sosyal destek algısının yordayıcısıdır ve genel öz yeterlik bu modelde aracı değişkendir. Beden eğitimi ve spor alanında görev alacak bireylerin yetiştirilmesinde duygusal zekâ, genel öz yeterlik inancı ve sosyal destek algısının önemli rol oynadığı varsayılarak bu çalışmanın yapılması amaçlanmıştır. Araştırmada şekil 1’de hipotez edilen model test edilecektir.

Şekil 1. Sosyal Destek Algısı, Genel Öz Yeterlik İnancı ve Duygusal Zeka Faktörlerinden Oluşturularak Hipotez Edilen Model

2. Yöntem

a. Araştırma Modeli

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Gruplandırma ile belirlenen örneklem grubuna anketler uygulanarak tarama yapılmıştır. Duygusal zeka, genel öz yeterlik ve sosyal destek algısı ölçekleri örneklem grubuna dağıtılıp topla yöntemiyle bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

b. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümünde öğrenim gören 1. 2. 3. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümünde öğrenim gören 1. 2. 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden kolay erişilebilir örnekleme ile ulaşılan 291 kişi oluşturmaktadır.

Anketler bizzat araştırmacı tarafından katılımcılara dağıtılıp dikkatli bir şekilde yönergeyi okumaları ve doldurmaları istenmiştir. Toplam 350 anketten analiz için uygun olmayanlar çıkarıldıktan sonra toplamda 291 anket analiz için uygun görülmüştür.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Yaş	Sayı	Yüzde
17 - 19 arası	88	30.2
20 - 22 arası	146	50.2
23 ve üzeri	57	19.06
Cinsiyet		
Kadın	116	39.9
Erkek	175	60.1
Sınıf		
1. sınıf	105	36.1
2. sınıf	64	22.0
3. sınıf	70	24.1
4. sınıf	52	17.9
Bölüm		
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	66	22.7
Antrenörlük Eğitimi	63	21.6
Spor Yöneticiliği	94	32.3
Rekreasyon	68	23.4
Toplam		291

c. Veri Toplama Araçları

Duygusal Zekâ Ölçeği

Öğrencilerin duygusal zekâ boyutlarının değerlendirilmesinde, Chan'ın (2004 ve 2006) tükenmişlikle duygusal zekâ arasındaki ilişki ve duygusal zekâ ile öz yeterlik arasındaki ilişkiyi incelemede kullandığı ölçekten yararlanılmıştır. Ölçeğin orijinali, Schutte ve arkadaşlarının (1998) 33 maddelik çalışmasından Chan (2004) tarafından geliştirilen 12 maddelik ölçektir. Aynı ölçek Aslan ve Özata (2008) tarafından da kullanılmıştır. Cevaplar 5'li likert tarzında (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) derecelendirilmiştir. Chan'ın araştırmasında bu ölçeğin güvenilirliği (Cronbach Alpha=0.82-0.86) yüksek bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarını Duygusal Değerlendirme, Empatik Duyarlılık, Pozitif Duygusal Yönetim, Duyguların Olumlu Kullanımı oluşturmaktadır.

Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.89 olarak bulunmuştur.

Genel Öz Yeterlik Ölçeği

Öz yeterlik ölçeği olarak Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilen Yeşilay, Schwarzer ve Jerusalem (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan General Self Efficacy Scale kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.74 olarak bulunmuştur.

Algılanan Elde Edilebilir Sosyal Destek Ölçeği

Sosyal Destek Algısı için Szhulz ve Schwarzer (2003) tarafından geliştirilen Kapıkıran ve Acun-Kapıkıran (2010) tarafından uyarlanan Algılanan Elde Edilebilir Destek Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin araçsal ve duygusal sosyal destek olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır.

Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.89 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında Pearson Correlation testi, Independent t-test kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca AMOS yapısal eşitlik programında bir yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur. Elde edilen modelin uygunluğunun belirlenmesi için AMOS programında yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır

3. Bulgular

a. Hipotez edilen gizil modele ilişkin sonuçlar

Model uyumu için bazı kriter ve standartlar, hipotez edilen modelin verilere uyup uymadığını görmek için hesaba katılmıştır. Özellikle, ki kare,

serbestlik derecesiyle ki kare oranı, yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) ve Bentler-Bonnet normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI). Aynı uyum indeksleri Öcal (2011) tarafından da kullanılmıştır.

Tablo 2. Model içerisindeki doğrudan yolların standartlaştırılmamış regresyon yükleri

Yol	Yük	Standart Hata	
Genel Öz Yeterlik değişkenine			
Duygusal Değerlendirmeden	,066	,066	,315
Pozitif Duygusal Yönetimden	,146	,062	,019*
Empatik Duyarlılıktan	,064	,057	,259
Duyguların Olumlu Kullanımından	,014	,065	,830
Genel Öz Yeterlik değişkenden			
Araçsal Sosyal Destek	,350	,072	***
Duygusal Sosyal Destek	,310	,065	***

*** $p < .01$, * $p < 0.05$

Tablo 3'e göre duygusal değerlendirme, empatik duyarlılık ve duyguların olumlu kullanımından genel öz yeterlik inancına hipotez edilen yol istatistiksel olarak anlamlı değildir. Pozitif duygusal yönetim boyutundan genel öz yeterlik inancına hipotez edilen yol istatistiksel olarak anlamlıdır. Genel öz yeterlik inancından araçsal sosyal desteğe ve duygusal sosyal desteğe hipotez edilen yol istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3. Model içerisinde standartlaştırılmış dolaylı etki

	DD	PDY	ED	DOK	ÖY
ÖY	0,00	,000	,000	,000	,000
ASD	,024	,053	,026	,005	,000
DSY	,024	,052	,025	,005	,000

Duygusal değerlendirme, empatik duyarlılık ve duyguların olumlu kullanımından genel öz yeterlik inancına hipotez edilen yol istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen ($p > 0.05$), pozitif duygusal yönetim boyutundan genel öz yeterlik inancına hipotez edilen yol ve genel öz yeterlik inancından araçsal sosyal desteğe ve duygusal sosyal desteğe hipotez edilen yol istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

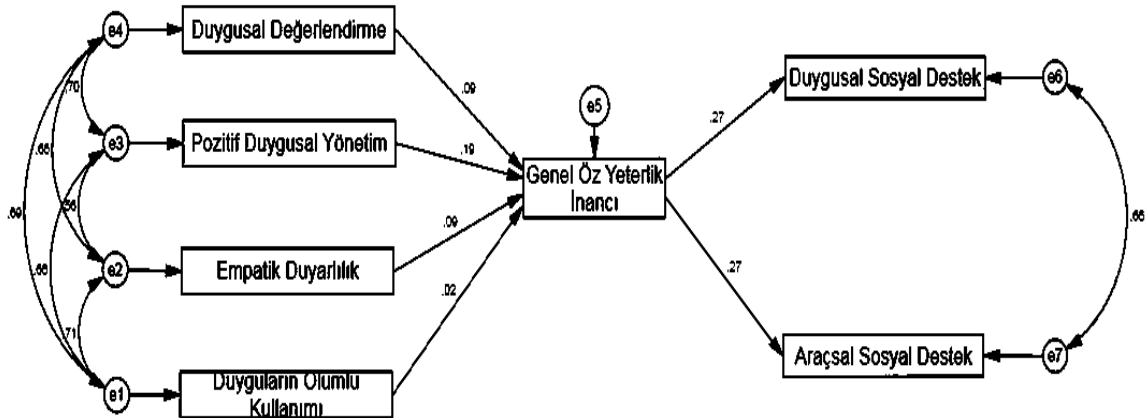
Aşağıdaki tablo modelin uyum indekslerini özetlemektedir.

Tablo 4. Modele ait uyum indeksleri istatistiklerinin özeti

Model	χ^2	df	χ^2/df	GFI	GFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA
Modifikasyondan Önce	828,3	5	55,22	,115	0,085	,085	- 0,282	,085	0,432
Modifikasyondan Sonra	12,6	8	1,57	,958	0,988	,986	0,986	,995	0,04

Yapılan ilk analizde duygusal zekanın ve sosyal destek algısının alt boyutları yüksek hata kovaryanslarına sahiptir ve RMSEA değeri 0.432 olarak bulunmuştur. Yüksek hata kovaryanslarına sahip boyutlar birbirleri ile bağlantı oluşturularak düzenlenmiştir. Tablo 4’te modele ait uyum indeksleri verilmiştir. Düzenleme sonrasında yapılan uygulama sonucunda RMSEA değeri 0.04 olarak bulunmuştur. Bu değer modelin iyi uyuma sahip olduğunu göstermiştir. Model uyum indeksleri incelendiğinde χ^2 değeri ilk uygulamada 828.3 serbestlik derecesi (df) 15, χ^2/df 55.22, AGFI 0.115, GFI 0.085, NFI 0.085, TLI 0.282, CFI 0.085 olarak bulunmuştur ve değerler çok düşük çıkmıştır (Jaccard ve Wan, 1996). Modifikasyon indeksleri kontrol edilip yüksek hata kovaryanslarına sahip boyutlar birbirleri ile bağlantı oluşturularak düzenlendikten sonra (Arbuckle, 1999), χ^2 değeri 12.6 serbestlik derecesi (df) 8, χ^2/df 1.57, AGFI 0.958, GFI 0.988, NFI 0.986, TLI 0.986, CFI 0.995 olarak bulunmuştur ve değerler modelin iyi uyuma sahip olduğunu göstermiştir (Jaccard ve Wan, 1996).

Şekil 2. Sosyal Destek Algısı, Genel Öz Yeterlik İnancı ve Duygusal Zeka Faktörlerinden Oluşturularak Hipotez Edilen Model

Şekil 2’de sosyal destek algısı, genel öz yeterlik inancı ve duygusal zeka

faktörlerinden oluşturularak hipotez edilen ve hata kovaryansları düzenlenmiş model verilmiştir. Şekil 2’de göre tüm parametre tahminleri anlamlıdır ve .02 ile .71 arasındadır.

Yol 1: Duygusal değerlendirme ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.09$).

Yol 2: Pozitif duygusal yönetim ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.19$), bu yol pozitif duygusal yönetim düzeyi yüksek olan öğrencilerin genel öz yeterlik inancının da yüksek olabileceğini göstermektedir.

Yol 3: Empatik duyarlılık ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.09$).

Yol 4: Duyguların olumlu kullanımı ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.02$).

Yol 5: Genel öz yeterlik inancı ile duygusal sosyal destek arasında pozitif ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.27$), bu yol genel öz yeterlik inançları yüksek olan öğrencilerin duygusal sosyal destek algılarının da yüksek olabileceğini göstermektedir.

Yol 6: Genel öz yeterlik inancı ile araçsal sosyal destek arasında pozitif ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.27$), bu yol genel öz yeterlik inançları yüksek olan öğrencilerin araçsal sosyal destek algılarının da yüksek olabileceğini göstermektedir.

b. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Tablo 5. Duygusal Zeka, Genel Öz Yeterlik ve Sosyal Destek boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	t	p
Duygusal Değerlendirme	Kadın	116	4.09	.017	0.98
	Erkek	175	4.09		
Pozitif Duygusal Yönetim	Kadın	116	3.91	-1.351	0.17
	Erkek	175	4.02		
Empatik Duyarlılık	Kadın	116	4.11	.859	0.39
	Erkek	175	4.03		
Duyguların Olumlu Kullanımı	Kadın	116	4.21	-.437	0.66
	Erkek	175	4.25		
Öz Yeterlik	Kadın	116	3.05	-.453	0.65
	Erkek	175	3.08		
Duygusal Sosyal Destek	Kadın	116	3.18	2.536	0.01*
	Erkek	175	3.00		
Araçsal Sosyal Destek	Kadın	116	3.20	.532	0.59
	Erkek	175	3.15		

* $p<0.05$

Tablo 1’de duygusal zeka, genel öz yeterlik ve sosyal destek algısı boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre kadın öğrencilerin duygusal sosyal destek algıları erkeklerinkinden daha yüksektir ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Diğer boyutlarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Duygusal Zeka, Sosyal Destek Algısı Alt boyutları ve Genel Öz Yeterlik İnancı Arasındaki İlişki

1-Duygusal Değerlendirme	2-Pozitif Duygusal Yönetim	3-Empatik Duyarlılık	4-Duyguların Olumlu Kullanımı	5-Genel Öz Yeterlik	6-Duygusal Sosyal Destek	7-Araçsal Sosyal Destek
4.09±0.71	3.98±0.69	4.06±0.77	4.23±0.73	3.07±0.53	3.07±0.60	3.17±0.67
.697**						
.650**	.557**					
.690**	.658**	.712**				
.297**	.319**	.272**	.274**			
.123*	.160**	.132*	.136*	.270**		
.219**	.227**	.149*	.208**	.274**	.683**	

** $p<0.01$, * $p<0.05$, $n=291$, $X\pm\sigma$

Tablo 7’de duygusal zeka, sosyal destek algısı alt boyutları ve genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki analizleri verilmiştir. Duygusal zekanın alt boyutları arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Duygusal değerlendirme alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.297$). Pozitif duygusal yönetim ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.319$). Empatik duyarlılık alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.272$). Duyguların olumlu kullanımı alt boyutu ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.274$). Duygusal değerlendirme alt boyutu ile duygusal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.123$). Duygusal değerlendirme alt boyutu ile araçsal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($p<0.05$, $r=0.219$). Genel öz yeterlik inancı ile

duygusal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$, $r=0.270$). Genel öz yeterlik inancı ile araçsal sosyal destek alt boyutu arasında pozitif korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$, $r=0.274$).

4. Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmada hipotez edilen gizil model üç ana değişkenden oluşmaktadır. Bu değişkenlerden birincisi olan ve duygusal değerlendirme, pozitif duygusal yönetim, empatik duyarlılık ve duyguların olumlu kullanımı olmak üzere dört al boyuttan oluşan duygusal zeka yordayıcı olarak hipotez edilmiştir. Genel öz yeterlik inancı ise aracı değişken olarak hipotez edilmiştir. Son olarak, duygusal ve araçsal destek olmak üzere iki alt boyuttan oluşan sosyal destek algısı yordanan değişken olarak hipotez edilmiştir. Tüm değişkenler model içerisine literatür desteği ile yerleştirilmiştir. Model uyum indeksleri incelendiğinde hipotez edilen model kabul edilmiştir.

a. Duygusal Zeka ve Genel Öz Yeterlik

Araştırmada hipotez edilen gizil modelde duygusal zekanın genel öz yeterliği yordadığı hipotez edilmiş ve duygusal zekanın dört al boyutundan genel öz yeterliğe dört farklı yol öne sürülmüştür.

Yol 1’de duygusal değerlendirme ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.09$). Yol 2’de pozitif duygusal yönetim ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.19$), bu yol pozitif duygusal yönetim düzeyi yüksek olan öğrencilerin genel öz yeterlik inancının da yükselebileceğini göstermektedir. Yol 3’te empatik duyarlılık ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.09$). Yol 4’te duyguların olumlu kullanımı ile genel öz yeterlik inancı arasındaki ilişki pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta=.02$).

Literatüre baktığımızda, Şenel (2013) duygusal zeka boyutları ile genel öz yeterlik inancı arasında pozitif ilişki tespit etmiştir. Villanueva and Sánchez (2007) yetenek duygusal zeka ile kolektif öz yeterlik ($r=0.25$), liderlik öz yeterliği ($r=.56$) arasında pozitif ilişki bulmuştur. Tabatabaei et al. (2013) duygusal zeka ve öz yeterlik arasında pozitif ilişki tespit etmiştir ($r=0.78$). Gurol et al. (2010) duygusal zeka ve öz yeterlik arasında pozitif ilişki tespit etmiştir ($r= 0.74$). Adilogullari ve Senel (2014) genel öz yeterlik ile duygusal değerlendirme ($r= .50$), pozitif duygusal yönetim ($r=.46$), empatik duyarlılık ($r=0.38$), duyguların olumlu kullanımı ($r=.49$) arasında pozitif korelasyon bulmuştur. Rathi ve Rastogi (2009) duygusal zekanın mesleki öz yeterliği yordadığını tespit etmiştir. Sarkhosh ve Rezaee (2014) duygusal zekanın bazı boyutlarının öz yeterliği yordadığını tespit etmiştir.

Bu sonuçlara göre duygusal zeka seviyesi yüksek olan öğrencilerin genel öz yeterlik inançlarının da yüksek olacağı söylenebilir. Beden eğitimi ve spor

alanında öğrenim gören öğrencilerin birçoğunun meslek hayatları boyunca uygulama içerisinde yer alacakları ve sürekli iletişim halinde olacakları düşünüldüğünde, duygusal zekayı geliştirici programların beden eğitimi ve spor müfredatlarına dahil edilmesi, bu yönde uygulamaların geliştirilmesi alanda daha başarılı öğrencilerin yetiştirilmesini sağlayacaktır. Çünkü bu araştırma duygusal zekan seviyesi yüksek olan beden eğitimi ve spor alanı öğrencilerinin genel öz yeterlik inançlarının da artabileceğini göstermektedir.

b. Genel Öz Yeterlik ve Sosyal Destek Algısı

Araştırmada hipotez edilen gizil modelde genel öz yeterliğin sosyal destek algısını yordadığı hipotez edilmiş ve genel öz yeterlikten sosyal destek algısının iki alt boyutu olan duygusal destek ve sosyal destek değişkenlerine iki farklı yol öne sürülmüştür.

Yol 5'te genel öz yeterlik inancı ile duygusal sosyal destek arasında pozitif ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.27$), bu yol genel öz yeterlik inançları yüksek olan öğrencilerin duygusal sosyal destek algılarının da yükselebileceğini göstermektedir. Yol 6'da genel öz yeterlik inancı ile araçsal sosyal destek arasında pozitif ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta=.27$), bu yol genel öz yeterlik inançları yüksek olan öğrencilerin araçsal sosyal destek algılarının da yükselebileceğini göstermektedir.

Ciarrochi, Chan ve Bajgar (2001) başkalarında olumlu bir ruh durumunda çıkarımda olan bireylerin sosyal destek için daha büyük düzeyde erişime sahip olduklarını belirtirken, Ciarrochi ve Deane (2001) çaresiz hissettiklerinde daha fazla yardım aradıklarını söylemiştir. Kong, Zhao ve You (2012) sosyal destek algısı ile duygusal zeka arasında pozitif ilişki bulmuştur. Araştırmada duygusal zeka ile sosyal destek algısı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Literatürdeki bazı çalışmalar bu sonuçla paralellik göstermektedir (Gallagher ve Vella-Brodrick, 2008; Mikolajczak ve ark., 2007; Montes-Berges & Augusto, 2007). Dottan, Triwitz ve Golubchik (2011) yaptıkları çalışmada duygusal zeka ile sosyal destek arasında pozitif ilişki bulmuştur ($r=0.42$). Di Fabio ve ark. (2013) sosyal destek unsurları ile Bar-on duygusal zeka modeline dayalı duygusal zeka arasında pozitif korelasyon bulmuştur. Buna göre, sosyal destek algısının boyutlarından önemli diğerleri ($r=.32$), aile ($r=.36$), arkadaşlar ($r=.33$) ile duygusal zeka arasında pozitif korelasyon tespit etmiştir. Bu sonuçlar çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Öyle ki bu çalışmada, duygusal zeka boyutları ile sosyal destek algısı boyutları arasında pozitif korelasyon bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre duygusal zeka düzeyleri ve genel öz yeterlik inançları yüksek olan öğrencilerin sosyal destek algılarının da yükseleceği söylenebilir. Duygusal zeka ve genel öz yeterlik gelişiminin bireyin toplumsallaşmasında önemli bir rol oynayacağı çıkarımına varılabilir.

Öz yeterlik inançları, öğrencinin davranışlarını birçok yönden etkilemektedir. Birincisi, öğrencilerin seçimlerini etkilemektedir: öğrenciler kendilerine güvendikleri göreve katılır, güvenmediklerinden kaçınırlar. Okullaşmanın daha alt seviyelerinde, öğrenciler genellikle katılmak zorunda oldukları aktiviteler üzerinde çok az seçime sahip oldukları için bu konu tartışılabilir. Ancak, öğrenciler büyüdükçe, ders ve aktivite seçimi üzerinde daha büyük kontrole sahip olurlar ve güvenleri kararlarını etkiler. Güçlü bir yeterlik hissi, insan başarılarını ve kişisel iyi olma halini artırır. Kendine güvenen öğrenciler, zor görevlere sakınılması gereken tehditler yerine üstesinden gelinmesi gereken mücadeleler olarak yaklaşırlar (Pajares ve Schunk, 2002). Öğrencilerin davranışları ve sınıf ortamları da ilişkilidir. "Şuna bakın" diyerek öğrencilerin dikkatlerini yönlendiren bir öğretmeni göz önüne getirin. Davranış üzerindeki çevresel etki bilinçli tanışma olmadan öğrenciler dikkatlerini yönlendirdiklerinde oluşur. Öğrencilerin davranışları çevrelerini de değiştirebilir. Öğrenciler sorulara yanlış cevap verdiklerinde öğretmen dersi orijinal materyalle öğretmekten çok farklı bir şekilde tekrar öğretebilir (Schunk, 2003).

c. Genel Öz Yeterlik İnancının Gizil Model İçerisinde Duygusal Zeka ve Sosyal Destek Arasındaki Aracı Rolü

Araştırmada yol 1, 2, 3 ve 4 ile yol 5 ve 6 arasında genel öz yeterlik inancı aracı değişken olarak hipotez edilmiştir. Bu modele göre duygusal zeka sosyal destek algısını genel öz yeterlik aracılığı ile artırmaktadır hipotezi öne sürülmüştür. Model uyum indekslerine bakıldığında modelin kabul edildiği görülmektedir. Bu analizlere göre, duygusal zeka genel öz yeterlik aracılığı ile sosyal destek algısını yordamaktadır hipotezi de kabul edilmiştir.

d. Cinsiyet değişkenine göre elde edilen sonuçlar

Araştırmada cinsiyetler arasında öz yeterlik açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır. Öz yeterlik inançları cinsiyet rollerinin kazanılmasında önemli rol oynamaktadır (Bussey ve Bandura, 1999) ancak ergenler arasında, öğrenciler öğrenmedeki kabiliyetleri ve ilerlemeleri hakkında performans bilgileri aldığında öz yeterlikte cinsiyet farklılıkları beklenmemelidir (Schunk ve Pajares, 2002).

Araştırmada cinsiyetler arasında duygusal zeka açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç literatürdeki bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Chan, 2004; Hopkins ve Bilimoria, 2008; Rastegar and Memarpour, 2009; Gürol, Özeran, ve Yalçın, 2010; Şenel, 2013; Şenel, Adiloğulları, Ulucan, 2014; Adilogullari, Ulucan, Senel, 2014; Adilogullari ve Senel, 2014). Ancak literatürde bazı çalışmalarda (Harrod and Scheer, 2005; Çolakoğlu F, Çolakoğlu T, Adiloğulları, Şenel, Yazgan, 2014) cinsiyetler arasında duygusal zekanın bazı boyutları açısından anlamlı farklılık

bulunmuştur. Literatürde, kadınlara daha fazla sosyal destek verildiğine dair çalışmalara rastlanmıştır (Kapıkıran ve Özgüngör, 2009; Lopez, Ehly, ve Vazquez-Garcia 2002; Malecki ve Demaray, 2002).

5. Öneriler

a. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları temel alınarak beden eğitimi ve spor alanında çeşitli uygulamalar yapılabilir. Duygusal zeka, genel öz yeterlik ve sosyal destek algısı kavramlarının psikososyal kavramlar olduğu göz önüne alındığında, beden eğitimi ve spor yüksekokulları, spor bilimleri fakülteleri öğrencilerinin daha fazla sosyal etkileşim kurabileceği uygulamalı derslerin müfredatlar içerisine dahil edilmesi öğrencilerin duygusal zeka seviyelerinin, genel öz yeterlik inançlarının ve sosyal destek algılarının artmasının sağlanacağı söylenebilir. Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekanın bir yetenek olduğunu, Schunk ve Pajares (2010).Başarılı olarak yorumlanan sonuçlar öz yeterliği artırıp başarısızlık olarak yorumlananların azalttığını belirtmiştir. Bu ifadeler yola çıkarak bu iki özelliğinde geliştirilebildiğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmanın, beden eğitimi ve spor müfredatlarına duygusal zeka temelli öğrenme modeli, sosyal bilişsel kuram temelli öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının dahil edilmesi konusunda önemli olduğu söylenebilir.

b. Gelecekteki Çalışmalar İçin Öneriler

Mevcut çalışma beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin duygusal zeka, sosyal destek algıları ve genel öz yeterlik inançlarının incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda, branş farklılıkları göz önüne alınarak yeni faktörlerden oluşan modeller ortaya atılabilir. Çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim öğren öğrencilerle yapılmıştır. Farklı bölümler, farklı branşlar çalışmalara dahil edilerek yeni araştırmalar yapılabilir.

Araştırmada örneklem grubu 291 kişiden oluşmaktadır, gelecekteki çalışmalar daha geniş örneklem gruplarında yapılabilir.

Kaynakça

- Adilogullari, I., Şenel, E. (2014). Examination of the Relationship between General Self-efficacy Beliefs, Emotional Intelligence Levels and Emotional Self-efficacy Levels of Students in School of Physical Education and Sport. *Anthropologist*, 18(3): 893-902.
- Adilogullari, I., Ulucan, H., Senel, E. (2014). Analysis of the relationship between the emotional intelligence and professional burnout levels of teachers. . *Educational Research and Reviews*, 9(1), 1 – 8.
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, (106), 676-713.
- Carter, P. (2009). Test Your EQ Assess Your Emotional Intelligence With 22 Personality Questionnaires. Kogan Page: London and Philadelphia.
- Ciarrochi, J., & Deane, F. P. (2001). Emotional competence and willingness to seek help from professional and nonprofessional sources. *British Journal of Guidance & Counselling*, 29(2), 233–246.
- Ciarrochi, J., Chan, A., & Caputi, J. (2000). A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, 28(3), 539–561.
- Çolakoğlu, T., Çolakoğlu, F., Adiloğulları, İ., Şenel, E., Yazgan, S. A. (2014). Examining General-Self Efficacy Beliefs, Self-Confidence And Emotional Intelligence Levels Of Elite Athletes Doing Racket Sports. In Mortan, K., Hristov, İ., Strelava, O., Kostova, Z. (Chief Eds), Atasoy, E. (Managing Ed.), *The Science And Education At The Beginning Of The 21 St Century In Turkey (511-523)*, St. Kliment Ohridski University Press: Sofia.
- Di Fabio, A., Palazzeschi, L., Asulin-Peretz, L, & Gati, I. (2013). Career indecision versus indecisiveness: associations with personality traits, career decision-making self-efficacy, perceived social support, and emotional intelligence. *Journal of Career Assessment*, 21(1), 42 – 56.
- Dottan, R. F., Triwitz, Y. S., Golubchik, P. (2011). Predictors of stress-related growth in parents of children with ADHD. *Research in Developmental Disabilities*, 32(2), 510-519.
- Gallagher, E. N., & Vella-Brodrick, D. A. (2008). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, (44), 1551–1561.
- Gürol, A., Özercan, M. G., Yalçın, H. (2010). A comparative analysis of pre-service teachers' perceptions of self-efficacy and emotional intelligence. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (2), 3246–32.
- Harrod NS, Scheer SD (2005). An exploration of adolescent emotional intelligence in relation to demographic characteristics. From

- http://www.findarticles.com/p/articles/mi-m2248/is_159_40/ai_n15950403/pg_9 (Kasım , 2014).
- Hopkins, M.M., Bilimoria, D., 2008. Social and emotional competencies predicting success for male and female executives. *Journal of Management Development* 27 (1), 13–35.
- Jaccard, J. ve Wan, C. K. (1996). LISREL approach to interaction effects in multiple regressions. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Kapıkıran, Ş. ve Acun-Kapıkıran, N. (2010). Algılanan Elde Edilebilir Destek Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(2), 51 – 73.
- Kapıkıran, Ş., Özgüngör, S. (2009). Ergenlerin sosyal destek düzeylerinin akademik başarı ve güdülenme düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Sağlığı Dergisi*, 16(1), 21 – 30.
- Kong,F., Zhao, J., ve You, X. (2012). Social support mediates the impact of emotional intelligence on mental distress and life satisfaction in Chinese young adults. *Personality and Individual Differences*, (53), 513 – 517.
- Lopez, E. J., Ehly, S., ve Vazquez-Garcia, E. (2002). Acculturation, Social Support and Academic Achievement of Mexican and Mexican American High School Students: An Exploratory Study. *Psychology in the Schools*, 39(3), 245-257.
- Malecki, C. K, Demaray, M. K. (2002). Measuring perceived social support: development of the child and adolescent social support scale (casss). *Psychology in the Schools*, 39(1), 1 – 18.
- Öcal, K. (2011). *Predicting Employee Performance In Non-Profit Sport Organizations: The Role Of Managerial And Financial Performance And The Mediating Role Of Support For Innovation And Individual Creativity*. Middle East Technical University, School Of Social Sciences, Ankara.
- Pajares, F., Schunk, D. H. (2002). *Self and self-belief in psychology and education: an historical perspective*. In J. Aronson (Ed.), *Improving Academic Achievement*: New York: Academic Press.
- Rastegar, M. & Memarpour, S. (2009). The relationship between emotional intelligence and self-efficacy among Iranian EFL teachers. *System*, (37), 700-707.
- Rathi, N. ve Rastogi, R. (2009). Assessing the Relationship between Emotional Intelligence, Occupational Self-Efficacy and Organizational Commitment. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 35(Special Issue), 93 – 102.
- Salovey, P., Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, (9), 185-211.

- Sarkhosh, M. ve Rezaee, A. A. (2014). How Does University Teachers' Emotional Intelligence Relate To Their Self-Efficacy Beliefs? *Porta Linguarum*. (21), 85 – 100.
- Schunk, D. H. (2003): Self-efficacy for reading and writing: influence of modeling, goal setting, and self-evaluation, *Reading & Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 19(2), 159-172. DOI: 10.1080/10573560308219
- Schunk, D. H., Pajares, F. (2002). The development of academic self-efficacy. In A. Wigfield & J. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation*. San Diego: Academic Press.
- Schwarzer, C., Buchwald, P. (2004). Social support. In Charles Spielberger (Ed.), *Encyclopedia of Applied Psychology* (434 – 441), Elsevier Academic Press: USA.
- Şenel, E. (2013). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ile bazı alanların öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin öz yeterlik inançlarını etkileyen bazı faktörlerin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Gazi University Institute of Educational Sciences, Ankara.
- Şenel, E., Adiloğulları, İ., ve Ulucan, H. (2014). Examination Of Emotional Intelligence Level, Teacher's Self-Efficacy Beliefs And General Self-Efficacy Beliefs Of Teachers. *Nigde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 8(2), 225-232.
- Tabatabaei, S., Jashani, N., Mataji, M., Afsar, N. A. (2013). Enhancing staff health and job performance through emotional intelligence and self-efficacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84(9), 1666-1672.
- Villanueva, J. J., Sánchez, J. C. (2007). Trait emotional intelligence and leadership self-efficacy: Their relationship with collective efficacy. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 249-357.